

# حقوق جزای اختصاصی

(جلد اول)

جرایم علیه اموال و مالکیت

براساس آخرین اصلاحات قانونی

تألیف: دکتر محمد صالح ولیدی

دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی



مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۸۲

## فهرست مطالب

۲۹	یادداشتی برای چاپ ششم کتاب
۳۱	پیشگفتار
۳۵	مقدمه
۳۵	۱. اهمیت بحث و شناخت آن
۳۸	۲. معیار تقسیم‌بندی جرایم از نظر حقوق جزای اختصاصی
۴۰	۳. توضیح عنوان کتاب
۴۲	۴. طرح کلی نگارش کتاب
۴۳	دفتر نخست

## فصل اول - کلاهبرداری و صور خاص آن

۴۶	مبحث اول - کلیات
۴۶	گفتار اول: مفهوم کلاهبرداری
۴۶	۱. تعریف
۴۶	۲. مختصات جرم کلاهبرداری
۴۷	اولاً - موضوع جرم کلاهبرداری
۴۸	ثانیاً - توسل به وسایل متقلبانه از ناحیه مرتکب
۴۹	ثالثاً - ویژگی عملیات متقلبانه مورد استفاده کلاهبردار
۴۹	رابعاً - ضابطه تشخیص فریب یا غرر در جرم کلاهبرداری
۵۰	(۱) مواردی که وسایل تقلبی مورد استفاده کلاهبردار موضوعاً فریبده باشد
۵۱	(۲) مواردی که شخصیت خاص طرف جرم موجب سهولت توفیق کلاهبردار در فریفتن او می‌شود
۵۱	(۳) مواردی که زیرکی و تردستی کلاهبردار در انجام صحنه‌سازیها باعث فریب خوردن طرف جرم می‌شود
۵۱	(۴) برداشت نهایی در مورد ضابطه تشخیص فریب
۵۲	خامساً - کلاهبرداری واجد حیثیت عمومی است

۵۴	۳. سابقه تاریخی کلاهبرداری
۵۸	گفتار دوم: منابع جرم کلاهبرداری
۶۰	گفتار سوم: هدفهای خاص قوانین جزایی ناظر بر کلاهبرداری
۶۲	مبحث دوم - عناصر اختصاصی جرم کلاهبرداری
۶۲	گفتار اول: عنصر مادی جرم کلاهبرداری و اجزای آن
۶۳	۱. انجام فعل مثبت
۶۴	۲. وسیله مورد استفاده مرتکب باید تقلبی باشد
۶۶	۳. تقلبی بودن وسیله باید مقرون به صحنه‌سازیهای محسوس خارجی باشد
۶۶	۴. وسایل تقلبی مذکور در قانون و سایر آن
۶۸	مصادیق توسل به وسایل تقلبی مذکور در قانون
۶۸	(۱) تظاهر به وجود شرکتها یا کارخانه‌ها و مؤسسات موهوم
۶۹	(۲) تظاهر به داشتن اختیارات واهی
۶۹	(۳) امیدوار کردن یا ترساندن مردم از امور یا پیشامدهای غیرواقع
۷۰	(۴) اختیار اسم یا عنوان مجعول
۷۱	(۵) سایر وسایل تقلبی دیگر
۷۲	۵. موضوع کلاهبرداری و تعلق آن به دیگری
۷۳	اولاً - تقاص یا توسل به حیله چه حکمی دارد؟
۷۴	ثانیاً - حکم توسل به حیله نسبت به مال مشاع چیست؟
۷۵	گفتار دوم: شروع به جرم کلاهبرداری
۷۶	گفتار سوم: عنصر روانی جرم کلاهبرداری و اجزای آن
۷۷	۱. توسل آگاهانه مرتکب به وسیله تقلبی
۷۷	۲. قصد اغفال طرف جرم و عدم آگاهی او از تقلبی بودن وسیله
۷۷	۳. تحصیل وجه یا مال مغرور و اضرار مجنی علیه
۷۸	جمع‌بندی اجزای متشکله عنصر روانی کلاهبرداری
۷۹	مبحث سوم - اقسام کلاهبرداری از نظر مجازات
۷۹	تقسیم مطالب این مبحث:
۸۲	۱. کلاهبرداری ساده
۸۲	۲. کلاهبرداری مشدد

۸۲	گفتار اول: موارد تشدید مجازات کلاهبرداری
۸۳	۱. اتخاذ عنوان یا سمت مأموریت معمول یکی از سازمانهای دولتی
۸۳	۲. استفاده از تبلیغات از طریق وسایل ارتباط جمعی و غیره
۸۵	۳. تشدید مجازات به جهت سمت مرتکب جرم
۸۶	گفتار دوم: تخفیف مجازات و آثار محکومیت به کلاهبرداری
۸۶	۱. تخفیف مجازات
۸۷	۲. آثار محکومیت به جرم کلاهبرداری
۸۷	اولاً - محرومیت از بعضی از حقوق اجتماعی
۸۷	ثانیاً - محرومیت از اشتغال به بعضی از مشاغل
۸۸	ثالثاً - تعلیق کارمند دولت از شغل سازمانی
۸۸	رابعاً - محرومیت از حق استخدام دولتی و مملکتی
۸۹	مبحث چهارم - عوامل مؤثر در مجازات کلاهبرداری
۸۹	گفتار اول: احکام تعدد در جرم کلاهبرداری
۸۹	مقدمه
۹۱	۱. مختصات قاعده تعدد ناظر به جرم کلاهبرداری
۹۱	اولاً - از نظر قلمرو اجرایی قاعده تعدد
۹۲	ثانیاً - از نظر وظایف دادگاه در اعمال تشدید مجازات
۹۲	حالت اول: جرایم متعدد تعزیری ارتكابی کلاهبردار متنوع و مختلف باشد
۹۳	حالت دوم: جرایم متعدد تعزیری ارتكابی کلاهبردار از یک نوع باشد
۹۶	گفتار دوم: مختصات قاعده تکرار در جرم کلاهبرداری
۹۶	۱. از نظر قلمرو اجرایی قاعده تکرار جرم
۹۷	۲. از نظر اختیار دادگاه در اعمال تشدید مجازات
۹۹	مبحث پنجم: شرکا و معاونان کلاهبردار
۹۹	گفتار اول: مختصات شرکت در کلاهبرداری
۹۹	۱. از نظر نحوه ارتكاب جرم
۱۰۰	۲. از نظر عنصر روانی جرم
۱۰۱	۳. از نظر نوع و میزان مجازات

- گفتار دوم: مختصات معاونت در کلاهبرداری
- ۱۰۲ ۱. از نظر نحوه ارتکاب عملیات معاون
- ۱۰۳ ۲. از نظر عنصر روانی معاونت
- ۱۰۳ ۳. از نظر نوع و میزان مجازات
- ۱۰۵ مبحث ششم - صور خاص جرم کلاهبرداری
- ۱۰۵ توضیح عنوان
- ۱۰۷ گفتار اول: صور خاص کلاهبرداری در امور مدنی
- ۱۰۷ ۱. تبانی و مواضعه برای بردن مال غیر
- ۱۰۸ ۲. انتقال مال غیر بدون مجوز قانونی
- ۱۱۱ ۳. معرفی مال دیگری به عوض مال خود
- ۱۱۳ گفتار دوم: صور خاص کلاهبرداری در امور ثبتی
- ۱۱۳ ۱. تقاضای ثبت ملک غیر
- ۱۱۶ ۲. عدم ذکر حق صاحب ملک و اظهارنامه ثبتی
- ۱۱۷ ۳. ارتکاب معامله معارض
- ۱۱۹ گفتار سوم: کلاهبرداری خاص ناشی از تحصیل متقلبانه تصدیق وراثت
- ۱۱۹ گفتار چهارم: صور خاص کلاهبرداری در امور تجاری
- ۱۲۰ ۱. ورشکستگی به تقلب یا تقصیر
- ۱۲۲ ۲. سایر صور کلاهبرداری در شرکتهای مختلف تجاری
- ۱۲۲ اولاً - تقلب در شرکتهای سهامی
- ۱۲۳ ثانیاً - تقلب در شرکتهای مختلط سهامی
- ۱۲۴ ثالثاً - تقلب در شرکتهای با مسئولیت محدود
- ۱۲۵ گفتار پنجم: تقلب و سوءاستفاده از ارز دولتی
- ۱۲۶ گفتار ششم: خصوصیات جرم سوءاستفاده کارکنان دولت در وصول وجه یا مال به نفع دولت
- ۱۲۶ ۱. از نظر نحوه ارتکاب جرم
- ۱۲۶ ۲. از نظر مرتکب جرم
- ۱۲۷ ۳. از نظر عنصر روانی جرم
- ۱۲۷ ۴. از نظر مجازات

۱۲۸	گفتار هفتم: خصوصیات جرم نقل و انتقال اموال موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی
۱۲۸	۱. از نظر عنصر مادی جرم
۱۲۹	۲. از نظر مرتکب جرم
۱۲۹	۳. از نظر عنصر روانی جرم
۱۳۰	۴. از نظر مجازات
۱۳۰	گفتار هشتم: خصوصیات جرم سوءاستفاده از ضعف نفس اشخاص غیررشید
۱۳۱	۱. از نظر عنصر مادی جرم
۱۳۲	۲. از نظر ماهیت عنصر اختصاصی جرم
۱۳۲	۳. از نظر عدم تقدم زمانی عنصر روانی در خیانت در امانت
۱۳۳	۴. عناصر اختصاصی جرم اخذ سند از شخص غیررشید
۱۳۳	اولاً - موضوع جرم
۱۳۵	ثانیاً - نحوه ارتکاب جرم
۱۳۵	ثالثاً - عنصر روانی جرم
۱۳۶	رابعاً - مجازات و حیثیت جرم و موارد تشدید مجازات
۱۳۶	خامساً - معادله نمایش عناصر اختصاصی جرم
۱۳۶	گفتار نهم: کلاهبرداری خاص، ربا با توسل به عقد صوری
۱۳۶	تقسیم مطالب
۱۳۷	۱. مقدمه
۱۳۷	اولاً - شناخت مسئله
۱۴۰	ثانیاً - اهمیت موضوع بحث
۱۴۲	۲. مفهوم ربا و انواع آن
۱۴۲	اولاً - تعریف ربا
۱۴۴	ثانیاً - انواع ربا
۱۴۵	۳. مختصات جرم رباخواری
۱۴۵	اولاً - از نظر موضوع و نحوه ارتکاب جرم
۱۴۶	ثانیاً - از نظر وجود شرط اضافی ضمن عقد صوری
۱۴۷	ثالثاً - از نظر عنصر روانی جرم
۱۴۷	۴. منابع فقهی ربا
۱۴۷	اولاً - در آیاتی از قرآن کریم

۱۴۹	ثانیاً - در سنت (احادیث)
۱۴۹	ثالثاً - سایر منابع فقهی ربا
۱۵۱	۵. عناصر اختصاصی ربا با توسل به عقد صوری
۱۵۲	اولاً - عنصر مادی و طرق ارتکاب جرم
۱۵۳	ثانیاً - لزوم تحقق شرط اضافی
۱۵۳	ثالثاً - عنصر روانی جرم
۱۵۴	رابعاً - مجازات و موارد معافیت
۱۵۴	خامساً - معادله نمایش عناصر جرم
۱۵۴	سادساً - حیثیت جرم
۱۵۵	قرائت و تمرین
۱۵۶	۱. تمیز کلاهبرداری از مسائل مدنی
۱۵۷	۲. تمیز کلاهبرداری از خیانت در امانت
۱۵۷	۳. تمیز کلاهبرداری از سرقت
۱۵۸	۴. تمیز کلاهبرداری از ورشکستگی به تقلب
۱۵۹	۵. تمیز کلاهبرداری از جعل و تزویر
۱۶۱	پرسشهای مربوط به فصل اول کتاب (کلاهبرداری و صور خاص آن)

## فصل دوم - خیانت در امانت و صور خاص آن ۱۶۵

۱۶۵	مقدمه
۱۶۵	بیان موضوع و اهمیت آن
۱۷۰	مباحث اول - کلیات
۱۷۰	گفتار اول: مفهوم خیانت در امانت
۱۷۰	۱. تعریف
۱۷۰	۲. مختصات جرم خیانت در امانت
۱۷۱	اولاً - از نظر وجود رابطه حقوقی امانت‌آور
۱۷۱	ثانیاً - از نظر موضوع جرم و تعلق آن به دیگری
۱۷۲	ثالثاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
۱۷۲	رابعاً - جرم خیانت در امانت از جرایم عمدی مقید است

- ۱۷۳ خامساً - حیثیت جرم خیانت در امانت
- ۱۷۴ ۳. سابقه تاریخی جرم خیانت در امانت
- ۱۷۴ اولاً - ادله یا منابع فقهی حرمت خیانت در امانت
- ۱۷۴ (۱) در آیاتی از قرآن کریم
- ۱۷۵ (۲) در احادیث و روایات
- ۱۷۶ ثانیاً - منابع خیانت در امانت در حقوق موضوعه
- ۱۷۶ گفتار دوم: عناصر اختصاصی جرم خیانت در امانت
- ۱۷۷ ۱. عنصر قانونی جرم خیانت در امانت
- ۱۷۸ ۲. عنصر مادی جرم خیانت در امانت و اجزای متشکله آن
- ۱۷۸ اولاً - وجود رابطه حقوقی امانت‌آور و موارد آن
- ۱۷۹ (۱) ایجاد رابطه امانی ناشی از عقد امانت‌آور
- ۱۷۹ (۲) ایجاد رابطه امانی عرفی
- ۱۸۰ (۳) ایجاد رابطه حقوقی امانت‌آور قضائی
- ۱۸۰ (۴) ایجاد رابطه حقوقی امانت‌آور قهری
- ۱۸۱ ثانیاً - موضوع جرم خیانت در امانت
- ۱۸۲ ثالثاً - تعلق مال مورد امانت به دیگری
- ۱۸۲ رابعاً - فعل مرتکب و مصادیق حصری آن
- ۱۸۳ (۱) تصاحب
- ۱۸۷ (۲) تلف
- ۱۸۸ (۳) مفقود کردن
- ۱۸۹ (۴) استعمال
- ۱۹۰ خامساً - عدم استرداد مورد امانت از ناحیه امین
- ۱۹۰ سادساً - نمودار اجزای متشکله عنصر مادی جرم خیانت در امانت
- ۱۹۱ ۳. عنصر روانی جرم خیانت در امانت
- ۱۹۲ ۴. اضرار مالک یا متصرف و اقسام ضرر
- ۱۹۲ اولاً - تحقق اضرار مالک یا متصرف
- ۱۹۴ ثانیاً - اقسام ضرر
- ۱۹۶ گفتار سوم: مجازات جرم خیانت در امانت و حیثیت آن
- ۱۹۶ ۱. مجازات و حیثیت جرم



- گفتار چهارم: احکام شروع، تعدد و تکرار در جرم خیانت در امانت
- ۱۹۸ ۱. شروع به خیانت در امانت
- ۱۹۸ ۲. احکام تعدد در جرم خیانت در امانت
- ۱۹۹ ۳. احکام تکرار در جرم خیانت در امانت
- ۲۰۰ تکملة بحث (قرائت و تمرین)
- ۲۰۰ ۱. وجود رابطه امانی بین صاحب مال و امین
۲. در عقد وکالت اموالی که در نتیجه اجرای مورد وکالت به دست وکیل می‌رسد جنبه امانی دارد
- ۲۰۱ ۳. بطلان عقد امانت‌آور یا زوال سمت امین موجب عدم مسئولیت کیفری او نخواهد شد
- ۲۰۲ ۴. در عقد قرض و بیع، تصرف مشتری در مبیع قبل از پرداخت شن خیانت در امانت مصداق ندارد
- ۲۰۳ ۵. آیا عواید و منافع اموال امانی مشمول حکم خیانت در امانت خواهد شد؟
- ۲۰۴ ۶. آیا تصرف در مال گمشده مشمول حکم خیانت در امانت خواهد شد؟
- ۲۰۵ مبحث دوم - صور خاص خیانت در امانت و جرایم در حکم آن
- ۲۰۷ گفتار اول: صور خاص خیانت در امانت در قانون تعزیرات
- ۲۰۷ ۱. جرم سوءاستفاده از سفیدمهر و سفیدامضا
- ۲۰۸ ۲. وجوه افتراق حکم سوءاستفاده از سفیدمهر و سفیدامضا در قانون تعزیرات سابق و لاحق
- ۲۰۸ اولاً - از نظر حذف قسمتهایی از عبارت این حکم در قانون لاحق
- ۲۱۰ ثانیاً - از نظر تغییر نوع و میزان مجازات
- ۲۱۱ گفتار دوم: مفهوم و عناصر اختصاصی جرم سوءاستفاده از سفیدمهر یا سفیدامضا
- ۲۱۱ ۱. تعریف
- ۲۱۲ ۲. عناصر اختصاصی جرم
- ۲۱۲ اولاً - عنصر مادی و اجزای مشکله آن
- ۲۱۲ (۱) موضوع جرم
- ۲۱۳ (۲) سپردن یا به دست آوردن متقابله سفیدمهر یا سفیدامضا
- ۲۱۳ (۳) فعل مرتکب جرم
- ۲۱۳ ثانیاً - عنصر روانی جرم
- ۲۱۴ ۳. مجازات و حیثیت جرم

۲۱۴	۴. نمایش معادله عناصر اختصاصی جرم
	گفتار سوم: خصوصیات خیانت در امانت مستخدمان دولت نسبت به اسناد متعلق به اشخاص
۲۱۵	
۲۱۶	۱. از نظر موضوع جرم
۲۱۶	۲. از نظر نحوه ایجاد رابطه حقوقی امانت‌آور
۲۱۷	۳. از نظر سمت مرتکب جرم
۲۱۷	۴. از نظر فعل مرتکب و نحوه ارتکاب جرم
۲۱۸	۵. عنصر روانی جرم
۲۱۸	۶. نمایش معادله عناصر اختصاصی جرم
۲۱۸	۷. مجازات و حیثیت جرم
۲۱۹	گفتار چهارم: جرایم در حکم خیانت در امانت
۲۱۹	۱. خیانت در امانت در قانون تصدیق انحصار وراثت
۲۲۰	۲. خیانت در امانت در قانون ثبت اسناد و املاک
۲۲۰	۳. خیانت در امانت در قانون تجارت
۲۲۱	۴. خیانت در امانت در قانون شرکتهای تعاونی
۲۲۳	قرائت و تمرین
۲۲۳	پرسشهای مربوط به فصل دوم کتاب (خیانت در امانت و صور خاص آن)
۲۲۷	فصل سوم - صدور چک پرداخت‌نشدنی
۲۲۷	مقدمه
۲۳۱	دلایل حذف ماده ۱۲ قانون صدور چک و الحاق موادی به قانون سال ۱۳۵۵
۲۳۴	مبحث اول - کلیات
۲۳۴	گفتار اول: مفهوم چک و انواع آن
۲۳۴	۱. تعریف چک
۲۳۴	اولاً - از نظر حقوق تجارت
۲۳۵	ثانیاً - از نظر قانون صدور چک
۲۳۷	۲. انواع چک

- ۲۳۷ (۱) چک عادی
- ۲۳۸ (۲) چک تأییدشده
- ۲۳۹ (۳) چک تضمین شده بانکی
- ۲۳۹ (۴) چک مسافرتی یا چک در گردش
- ۲۴۱ گفتار دوم: شرایط تنظیم چک و طرق انتقال آن
- ۲۴۱ مقدمه
- ۲۴۱ ۱. نوشتن تاریخ بر روی چک و آثار آن
- ۲۴۱ اولاً - از نظر تشخیص اهلیت صادرکننده چک
- ۲۴۲ ثانیاً - از نظر طرح دعوی کیفری
- ۲۴۲ ۲. قید مبلغ قابل پرداخت بر روی چک
- ۲۴۲ ۳. امضای صاحب حساب بانکی بر روی چک
- ۲۴۳ ۴. طرق انتقال چک و ظهرنویسی آن
- ۲۴۳ اولاً - تعریف ظهرنویسی
- ۲۴۴ ثانیاً - اقسام ظهرنویسی
- ۲۴۴ (۱) ظهرنویسی چک برای انتقال
- ۲۴۵ (۲) ظهرنویسی چک به نمایندگی و وکالت
- ۲۴۷ مبحث دوم - ماهیت حقوقی چک و مشخصات قواعد چک
- ۲۴۷ گفتار اول: ماهیت حقوقی چک و وجوه افتراق آن با حواله و سایر اسناد
- ۲۴۷ ۱. ماهیت حقوقی چک و تفاوت آن با حواله
- ۲۴۸ اولاً - تفاوت از نظر (مجال علیه)
- ۲۴۸ ثانیاً - تفاوت از نظر نحوه انتقال وجه یا طلب
- ۲۴۸ ثالثاً - تفاوت از نظر نحوه ارتکاب و مخاطبان چک و حواله
- ۲۴۹ ۲. تفاوت چک با سایر اسناد
- ۲۴۹ گفتار دوم: مشخصات قواعد مربوط به صدور چک
- ۲۵۱ ۱. چک در حکم اسناد لازم الاجرا است
- ۲۵۲ ۲. حق طرح شکایت در اجرای ثبت
- ۲۵۳ ۳. چه کسی حق شکایت کیفری علیه صادرکننده چک را دارد؟
- ۲۵۴ ۴. ظرف زمان شکایت کیفری
- ۲۵۴ ۵. اصدار چک از حساب بانکی مسدود

- ۲۵۵ ۶. چگونگی مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم چک پرداخت‌نشده
- ۲۵۷ ۷. حیثیت خصوصی جرم اصدار چک پرداخت‌نشده
- ۲۵۷ ۸. حمایت از حق صادرکننده چک یا ذی‌نفع یا قائم‌مقام قانونی آنها
- ۲۵۹ ۹. فوریت تعقیب و دادرسی مراجع صلاحیتدار برای رسیدگی به جرم چک
- ۲۶۰ ۱۰. امکان محاکمه غیابی و صدور حکم علیه صادرکننده چک پرداخت‌نشده
- ۲۶۲ ۱۱. نمودار مشخصات قواعد حاکم بر جرم چک پرداخت‌نشده
- ۲۶۴ میبحث سوم - عناصر اختصاصی جرم چک پرداخت‌نشده
- ۲۶۴ گفتار اول
- ۲۶۴ ۱. عنصر مادی جرم
- ۲۶۴ اولاً - اصدار چک و طرق ارتکاب جرم
- ۲۶۵ ثانیاً - موارد تحقق عنصر مادی جرم در زمان اصدار چک
- ۲۶۵ (۱) اصدار چک بدون رعایت شرایط صوری صدور آن
- ۲۶۶ - از نظر عدم مطابقت امضا
- ۲۶۶ - از نظر اختلاف در مندرجات چک
- ۲۶۷ - از نظر قلم‌خوردگی در متن چک
- ۲۶۷ (۲) اصدار چک بدون داشتن محل (نقد یا اعتبار) یا کسر موجودی
- ۲۶۸ (۳) اصدار چک از حساب بانکی مسدود
- ۲۷۰ دستور عدم پرداخت وجه چک به بانک محال‌علیه
- ۲۷۱ نمودار طرق ارتکاب عنصر مادی جرم چک پرداخت‌نشده
- ۲۷۳ گفتار دوم: عنصر روانی جرم چک پرداخت‌نشده
- ۲۷۴ صیحت چهارم - وظایف قانونی بانک و راههای وصول وجه چک
- ۲۷۴ گفتار اول: وظایف قانونی بانک محال‌علیه
- ۲۷۴ ۱. وصول وجه چک به نمایندگی از طرف صاحبان حساب بانکی
- ۲۷۵ ۲. عدم پرداخت وجه چک به دستور کتبی صاحب حساب بانکی
- ۲۷۵ ۳. صدور گواهینامه عدم پرداخت تمام یا قسمتی از وجه چک
- ۲۷۸ ۴. بستن کلیه حسابهای بانکی برخی از صادرکنندگان چک
- ۲۷۸ ۵. صدور گواهینامه مبنی بر مطابقت امضای چک با نمونه موجود آن در بانک

۲۷۸	گفتار دوم: راههای قانونی وصول وجه چک پرداخت‌نشده
۲۷۹	۱. نحوه تعقیب کیفری صادرکننده چک در مراجع کیفری
۲۸۰	۲. نحوه مراجعه به اجرای ثبت برای وصول وجه چک
۲۸۲	۳. طرح دعوی در دادگاه عمومی برای وصول وجه چک
۲۸۴	مبحث پنجم - مجازات و عوامل مؤثر در تشدید یا موقوفی اجرای حکم محکومیت
۲۸۴	مقدمه
۲۸۴	گفتار اول: مجازات اصدار چک پرداخت‌نشده
۲۸۸	گفتار دوم: کیفیت تشدید مجازات و ضمانت اجرای کیفری برای پیشگیری از وقوع جرم
۲۸۸	۱. جهت تشدید مجازات
۲۸۹	۲. مقررات جزایی برای جلوگیری از تکرار جرم
۲۸۹	گفتار سوم: موارد موقوفی تعقیب یا اجرای حکم قطعی
۲۹۰	۱. چگونگی صدور قرار موقوفی تعقیب
۲۹۰	۲. چگونگی موقوف ماندن اجرای حکم قطعی
۲۹۲	مبحث ششم - عوامل مؤثر در تشدید مجازات جرم چک پرداخت‌نشده
۲۹۲	گفتار اول: حکم تعدد صدور چک پرداخت‌نشده
۲۹۳	گفتار دوم: حکم تکرار در صدور چک پرداخت‌نشده
۲۹۵	قرائت و تفسیر
۲۹۵	پرسشهای مربوط به فصل سوم کتاب (صدور چک پرداخت‌نشده)
۲۹۷	سرقت و اقسام آن و اخفاء مال مسروق
۲۹۹	فصل چهارم - سرقت و اقسام آن
۲۹۹	مقدمه
۲۹۹	سابقه تاریخی و قضایی سرقت
۳۰۵	مبحث اول - مفهوم سرقت و عناصر آن
۳۰۵	گفتار اول: مفهوم سرقت و مختصات آن
۳۰۵	۱. تعریف سرقت

- ۳۰۹ ۲. مختصات سرقت
- ۳۱۰ اولاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
- ۳۱۱ ثانیاً - از نظر موضوع جرم
- ۳۱۲ ثالثاً - از نظر تعلق مال به دیگری
- ۳۱۴ رابعاً - از نظر عنصر روانی سرقت
- ۳۱۴ خامساً - حیثیت جرم سرقت
- ۳۱۵ گفتار دوم: عناصر اختصاصی سرقت
- ۳۱۵ ۱. عنصر قانونی جرم
- ۳۱۶ ۲. عنصر مادی جرم سرقت
- ۳۱۶ اولاً - ربودن مال منقول
- ۳۱۸ ثانیاً - موضوع سرقت و ارزش اقتصادی آن
- ۳۱۸ ۳. عنصر روانی یا معنوی جرم سرقت
- ۳۲۳ مبحث دوم - اقسام سرقت از نظر مجازات
- ۳۲۴ گفتار اول: سرقت موجب حد و شرایط آن
- ۳۲۵ اولاً - سارق هنگام سرقت مکلف بوده و انجام سرقت با شرایط خاصی همراه بوده باشد
- ۳۲۵ ثانیاً - موضوع سرقت یا مال مسروقه نیز باید واجد شرایط ویژه‌ای باشد
- ۳۲۵ ۱. شرایط مربوط به سارق
- ۳۲۵ اولاً - سارق باید هنگام سرقت بالغ و عاقل و مختار باشد
- ۳۲۷ ثانیاً - سارق باید در ارتکاب سرقت مجبور و مضطر نباشد
- ۳۲۹ ثالثاً - سارق باید با استفاده از هتک حرز مال را ربوده باشد
- ۳۳۱ شروع به سرقت: بدویله هتک حرز مشمول حد سرقت نیست
- ۳۳۱ رابعاً - سارق باید مال را به قصد سرقت ربوده باشد
- ۳۳۲ خامساً - سارق باید مخفیانه و پنهانی مال را بر باید
- ۳۳۲ سادساً - سارق باید مال را بعد از سرقت به صاحبش نداده باشد
- ۳۳۳ سابعاً - سارق باید پدر صاحب مال نباشد
- ۳۳۴ ۲. شرایط مربوط به مال مسروقه (موضوع سرقت)
- ۳۳۴ اولاً - ارزش اقتصادی مال مسروقه و نصاب قانونی آن
- ۳۳۶ ثانیاً - سرقت اموال وقفی یا دولتی مجازات حد ندارد
- ۳۳۶ ثالثاً - سرقت مواد غذایی در زمان قحطی موجب کیفر حد نیست

۳۳۷	۳. نحوه اجرای کیفر حد سرقت و موارد سقوط آن
۳۳۷	اولاً - مشخصات حد و نحوه اجرای آن
۳۴۲	ثانیاً - موارد سقوط حد سرقت
۳۴۵	گفتار دوم: راهزنی و شرایط آن
۳۴۶	۱. از نظر محل وقوع جرم
۳۴۶	۲. از نظر وسیله ارتکاب جرم
۳۴۶	۳. از نظر کیفیت عمل مجرمانه
۳۴۶	۴. از نظر عده سارقان
۳۴۷	۵. از نظر حیثیت جرم
۳۴۷	۶. از نظر مجازات
۳۴۷	۷. از نظر توبه راهزن
۳۴۹	گفتار سوم: شرکت و معاونت در جرم سرقت
۳۴۹	۱. شرایط تحقق شرکت در جرم سرقت
۳۵۰	۲. شرایط تحقق معاونت در جرم سرقت
۳۵۳	گفتار چهارم: سرقتهای تعزیری پیش‌بینی شده در قانون تعزیرات
۳۵۳	مقدمه
۳۵۳	سابقه امر و تقسیم مطالب این گفتار
۳۵۵	۱. سرقت تعزیری ساده و شرایط آن
۳۵۵	اولاً - از نظر ضابطه تشخیص این‌گونه سرقتها
۳۵۶	ثانیاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
۳۵۶	ثالثاً - از نظر عنصر روانی جرم
۳۵۷	رابعاً - از نظر مجازات و حیثیت جرم
۳۵۷	۲. سرقتهای تعزیری مشدد پیش‌بینی شده در قانون تعزیرات
۳۵۸	اولاً - سرقت مسلحانه مقرون به شرایط خاص
۳۵۹	ثانیاً - سرقت مقرون به آزار
۳۶۰	ثالثاً - راهزنی تعزیری
۳۶۲	رابعاً - سرقت دسته‌جمعی با همراه داشتن سلاح
۳۶۳	خامساً - سرقت توأم با یکی از علل مشدده جرم
۳۶۴	۱. از نظر مکان وقوع جرم

- ۳۶۴ .۲. از نظر زمان وقوع جرم
- ۳۶۵ .۳. از نظر تعداد مرتکبان جرم
- ۳۶۵ .۴. از نظر شخصیت و موقعیت اجتماعی سارق
- ۳۶۵ .۵. از نظر شغل مرتکب جرم
- ۳۶۶ سادساً - کیف‌زنی و جیب‌بری
- ۳۶۶ سابعاً - سرقت وسایل متعلق به تأسیسات عمومی
- ۳۶۶ .۱. از نظر موضوع سرقت
- ۳۶۷ .۲. از نظر مرتکب جرم
- ۳۶۷ ثامناً - جرم سوءاستفاده غیرمجاز از آب، برق، گاز و تلفن
- ۳۶۷ (۱) از نظر مالکیت داشتن برق، آب، گاز و تلفن
- ۳۶۹ (۲) از نظر حفظ منابع ملی و وسایل عام‌المنفعه
- ۳۶۹ تاسعاً - سرقت در مناطق جنگی و سیل‌زده
- ۳۶۹ (۱) از نظر نوع سرقت
- ۳۷۰ (۲) از نظر موضوع سرقت
- ۳۷۰ (۳) از نظر زمان وقوع سرقت
- ۳۷۰ عاشراً - سرقت از موزه‌ها و آثار تاریخی و مذهبی
- ۳۷۱ (۱) از نظر نوع سرقت
- ۳۷۱ (۲) از نظر موضوع سرقت
- ۳۷۱ (۳) از نظر محل وقوع جرم
- ۳۷۱ (۴) از نظر قلمرو حکم
- ۳۷۲ .۳. سرقت‌های تعزیری مشدد پیش‌بینی‌شده در قوانین متفرقه جزایی
- ۳۷۲ اولاً - سرقت مسلحانه از بانکها، صرافیها و جواهرفروشیها
- ۳۷۴ ثانیاً - سرقت مسلحانه، موضوع ماده واحده مصوب تیرماه ۱۳۳۳
- ۳۷۶ .۴. شرایط تحقق سرقت تعزیری مشدد فاقد شرایط اجرای حد
- ۳۷۶ .۱. سرقت باید فاقد شرایط اجرای حد باشد
- ۳۷۶ .۲. سرقت باید توأم با اختلال در نظم یا ایجاد خوف یا تجری مرتکب و دیگران گردد
- ۳۷۷ گفتار پنجم: سرقت‌های تعزیری نظامیان و شرایط آن
- ۳۷۷ .۱. سرقت اسلحه و مهمات دولتی
- ۳۷۸ اولاً - از نظر موضوع جرم



۳۷۸	ثانیاً - از نظر مرتکب جرم
۳۷۹	۲. سرقت سایر وسایل نظامی و شرایط آن
۳۷۹	اولاً - از نظر موضوع جرم
۳۷۹	ثانیاً - از نظر مرتکب جرم
۳۸۰	۳. مجازات و موارد تشدید کیفر سرقت تعزیری نظامیان
۳۸۱	مبحث سوم - شروع به سرقت و احکام تعدد و تکرار
۳۸۱	گفتار اول: شروع به سرقت
۳۸۲	گفتار دوم: احکام تعدد در جرم سرقت
۳۸۳	۱. حکم تعدد در سرقت موجب حد
۳۸۴	۲. حکم تعدد در مورد سرقت‌های قابل تعزیر
۳۸۴	معیار تشدید مجازات در حالت تعدد مادی در جرم سرقت تعزیری
۳۸۵	گفتار سوم: حکم تکرار در جرم سرقت موجب حد
۳۸۵	گفتار چهارم: احکام تکرار در جرم سرقت تعزیری
۳۸۶	تکمله بحث (قرائت و تمرین)
۳۸۶	موضوع سرقت باید قابلیت ریودن را داشته باشد
۳۸۷	پنهانی بودن عمل همواره لازمه تحقق سرقت تعزیری نیست
۳۸۸	مداخله یکی از شرکا در مال مشترک، سرقت نیست
۳۸۸	اثبات ید بر لفظه سرقت نیست
۳۸۸	گفتار پنجم: جرم اخفای مال مسروق و شرایط تحقق آن
۳۸۸	مقدمه
۳۹۱	۱. از نظر موضوع جرم
۳۹۲	۲. از نظر مرتکب جرم
۳۹۲	۳. از نظر نحوه ارتکاب جرم
۳۹۳	۴. از نظر عنصر روانی جرم
۳۹۴	۵. از نظر مجازات و حیثیت جرم
۳۹۵	قرائت و تمرین
۳۹۵	پرسشهای مربوط به فصل چهارم کتاب (سرقت و اقسام آن و اخفای مال مسروق)

## فصل پنجم - اختلاس، تصرف غیرقانونی و تدلیس در انجام معامله دولتی ۴۰۱

- ۴۰۲ مبحث اول - اختلاس
- ۴۰۲ مقدمه
- ۴۰۵ گفتار اول: مفهوم اختلاس و مختصات آن
- ۴۰۵ ۱. تعریف
- ۴۰۵ ۲. مختصات جرم اختلاس
- ۴۰۵ اولاً - از نظر موضوع جرم
- ۴۰۶ ثانیاً - از نظر سیرده شدن مال به مأمور دولت
- ۴۰۶ ثالثاً - از نظر مرتکب جرم
- ۴۰۷ رابعاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
- ۴۰۷ خامساً - اختلاس از جرایم عمدی مقید است
- ۴۰۸ گفتار دوم: عناصر اختصاصی جرم اختلاس
- ۴۰۸ ۱. عنصر مادی و اجزای متشکله آن
- ۴۰۹ ۲. عنصر روانی جرم اختلاس
- ۴۱۰ ۳. مجازات و حیثیت جرم
- ۴۱۰ اولاً - چنانچه میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال و یا بیش از آن باشد
- ۴۱۰ ثانیاً - اختلاس توأم با جعل و نظایر آن
- ۴۱۱ ثالثاً - اتلاف عمدی اموال دولتی یا متعلق به اشخاص سیرده شده به کارمند
- ۴۱۱ ۴. جهات تشدید و محدودیت تخفیف مجازات مختلس
- ۴۱۳ ۵. معادله نمایش عناصر اختصاصی اختلاس
- ۴۱۴ گفتار سوم: شروع به جرم اختلاس
- ۴۱۵ مبحث دوم - تصرف غیرقانونی
- ۴۱۵ مقدمه
- ۴۱۸ گفتار اول: مفهوم تصرف غیرقانونی و مختصات آن
- ۴۱۸ ۱. تعریف

۴۱۸	۲. مختصات جرم تصرف غیرقانونی
۴۱۸	اولاً - از نظر موضوع
۴۱۹	ثانیاً - از نظر سپرده شدن مال به مأمور دولت
۴۱۹	ثالثاً - از نظر مرتکب جرم
۴۱۹	رابعاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
	خامساً - تصرف غیرقانونی اصالتاً از جرایم عمدی است اما استثنائاً ممکن است به صورت غیرعمدی تحقق یابد
۴۲۰	گفتار دوم: عناصر اختصاصی جرم تصرف غیرقانونی
۴۲۰	۱. عنصر مادی و اجزای آن
۴۲۱	۲. عنصر روانی جرم
۴۲۲	۳. مجازات و حیثیت جرم
۴۲۲	۴. معادله نمایش عناصر اختصاصی تصرف غیرقانونی
۴۲۳	گفتار سوم: تدلیس در انجام معامله دولتی
۴۲۳	مقدمه
۴۲۴	۱. تعریف تدلیس در انجام معامله دولتی
۴۲۴	۲. عناصر اختصاصی تدلیس در انجام معامله دولتی
۴۲۴	اولاً - عنصر مادی جرم و اجزای آن
۴۲۵	ثانیاً - سمت مرتکب جرم
۴۲۵	ثالثاً - عنصر روانی جرم
۴۲۶	۳. مجازات و حیثیت جرم
۴۲۶	۴. معادله نمایش عناصر اختصاصی جرم
۴۲۷	قرائت و تفسیر
	پرسشهای مربوط به فصل پنجم کتاب (اختلاس، تصرف غیرقانونی و تدلیس در انجام معامله دولتی)
۴۲۷	انجام معامله دولتی
۴۲۳	فصل ششم - حرق و تخریب اموال
۴۳۴	مبحث اول - مفهوم تخریب و مختصات آن
۴۳۴	گفتار اول: مفهوم تخریب
۴۳۴	۱. تعریف

- ۴۳۷ ۲. مختصات جرم تخریب
- ۴۳۷ اولاً - از نظر نحوه ارتکاب جرم
- ۴۳۷ ثانياً - از نظر موضوع مورد تعرض
- ۴۳۸ ثالثاً - از نظر عنصر روانی جرم
- ۴۳۸ ۳. معادله نمایش مختصات تخریب
- ۴۳۹ گفتار دوم: مفهوم اتلاف عمدی اسناد
- ۴۳۹ مقدمه
- ۴۴۱ ۱. تعریف اتلاف عمدی اسناد از نظر حقوق کیفری
- ۴۴۱ ۲. تمیز اتلاف کیفری از مدنی
- ۴۴۱ اولاً - از نظر تعریف
- ۴۴۲ ثانياً - از نظر هدف
- ۴۴۲ ثالثاً - از نظر منبع
- ۴۴۲ رابعاً - از نظر وسعت قلمرو
- ۴۴۳ خامساً - از نظر ارزیابی رفتار فاعل زیان
- ۴۴۳ سادساً - از نظر ضمانت اجرا
- ۴۴۳ سابعاً - از نظر آیین دادرسی
- ۴۴۴ ۳. مختصات اتلاف عمدی اسناد
- ۴۴۴ اولاً - از نظر نحوه رفتار مجرمانه مرتکب
- ۴۴۴ ثانياً - از نظر موضوع مورد تعرض
- ۴۴۵ ثالثاً - از نظر عنصر روانی جرم
- ۴۴۶ ۴. معادله نمایش مختصات اتلاف عمدی اسناد
- ۴۴۶ گفتار سوم: مصادیق اسناد موضوع اتلاف عمدی
- ۴۴۷ ۱. اسناد دولتی و شرایط آن
- ۴۴۷ اولاً - تعریف اسناد دولتی
- ۴۴۷ ثانياً - شرایط اسناد دولتی
- ۴۴۸ (۱) احراز صلاحیت مأمور
- ۴۴۸ (۲) رعایت تشریفات مربوط به تنظیم سند
- ۴۴۸ (۳) حدود قلمرو اسناد دولتی
- ۴۴۹ ۲. اسناد تجاری و مصادیق آن

۴۴۹	اولاً - تعریف
۴۴۹	(۱) اسناد تجارتي به معنی اعم
۴۵۰	(۲) اسناد تجارتي به معنی اخص
۴۵۰	ثانیاً - مصادیق گوناگون اسناد تجارتي
۴۵۱	۳. اسناد غیرتجارتي یا عادی
۴۵۲	مبحث دوم - منابع، اهداف و موضوع تخریب و اتلاف عمدی
۴۵۲	مقدمه
۴۵۲	گفتار اول: اقسام منابع جرم تخریب و اتلاف عمدی
۴۵۳	۱. منابع اصلی
۴۵۵	۲. منابع فرعی
۴۵۶	گفتار دوم: اهداف فاعده تخریب و اتلاف عمدی
۴۵۶	مقدمه
۴۵۹	۱. اهداف اصلی مقررات حاکم بر تخریب و اتلاف عمدی
۴۶۰	اولاً - حمایت از حقوق مالکانه اشخاص و سازمانهای مختلف
۴۶۰	ثانیاً - حمایت از اشیا و اموال خاص
۴۶۱	۲. اهداف فرعی قاعده تخریب و اتلاف عمدی
۴۶۱	اولاً - هدف سودمندی مقررات حاکم بر تخریب و اتلاف عمدی
۴۶۲	ثانیاً - حمایت از مصالح عمومی جامعه
۴۶۳	ثالثاً - هدف اصلاحی مقررات حاکم بر تخریب و اتلاف عمدی
۴۶۴	رابعاً - اجرای عدالت کیفری
۴۶۶	گفتار سوم: موضوع تخریب و اتلاف عمدی
۴۶۸	مبحث سوم - ماهیت حقوقی و مشخصات تخریب
۴۶۸	گفتار اول: ماهیت حقوقی تخریب
۴۷۱	گفتار دوم: مشخصات قاعده تخریب
۴۷۱	مقدمه
۴۷۲	۱. الزام آور بودن قاعده تخریب
۴۷۳	۲. کلی و عام الشمول بودن قاعده تخریب
۴۷۴	۳. تخریب در زمره جرایم عمدی مطلق است یا مقید؟

- ۴۷۶ ۴. عنصر مادی جرم تخریب ممکن است ساده یا مرکب باشد
- ۴۷۷ ۵. ضمانت اجرای قاعده تخریب
- ۴۷۸ ۶. نقش انگیزه در جرم تخریب

۴۸۱ فصل هفتم - اتلاف عمدی اسناد

- ۴۸۱ تقسیم مطالب این فصل
- ۴۸۲ مبحث اول - حرق و تخریب اسناد دولتی
- ۴۸۲ گفتار اول: تخریب اسناد موجود در اماکن دولتی
- ۴۸۲ ۱. عنصر مادی و صور مختلف آن
- ۴۸۲ اولاً - ارتکاب عمدی جرم
- ۴۸۳ ثانیاً - ارتکاب غیرعمدی جرم
- ۴۸۳ ۲. صور مختلف عملیات مجرمانه مرتکب
- ۴۸۴ ۳. موضوع جرم
- ۴۸۴ ۴. عنصر روانی جرم
- ۴۸۵ ۵. مجازات تخریب اسناد موجود در اماکن دولتی
- ۴۸۵ گفتار دوم: اقسام اتلاف عمدی اسناد
- ۴۸۵ تقسیم مطالب
- ۴۸۶ ۱. اتلاف عمدی اسناد دولتی
- ۴۸۶ مفهوم حقوقی اتلاف
- ۴۸۷ ۲. وجوه افتراق اتلاف کیفری و مدنی
- ۴۸۷ اولاً - از نظر موضوع
- ۴۸۷ ثانیاً - از نظر عنصر مادی جرم
- ۴۸۸ ثالثاً - از نظر عنصر روانی جرم
- ۴۸۸ ۳. مصادیق اتلاف عمدی در مسائل کیفری
- ۴۹۱ گفتار سوم: عناصر اختصاصی اتلاف عمدی اسناد دولتی
- ۴۹۱ ۱. عنصر مادی و طرق ارتکاب جرم
- ۴۹۱ ۲. موضوع جرم
- ۴۹۳ ۳. عنصر روانی جرم

- ۴۹۴ ۴. مجازات اتلاف عمدی اسناد دولتی
- ۴۹۴ ۵. معادله نمایش عناصر اختصاصی جرم
- ۴۹۴ گفتار چهارم: تمیز اتلاف عمدی اسناد دولتی از اتلاف عمدی یا غیرعمدی سایر اسناد موجود در اماکن دولتی
- ۴۹۵ ۱. از نظر ملاک طبقه بندی جرایم
- ۴۹۵ ۲. از نظر خصوصیت عنصر قانونی جرم
- ۴۹۶ ۳. از نظر شخصیت مرتکب جرم
- ۴۹۶ ۴. از نظر محل وقوع جرم (یا محل نگهداری اسناد)
- ۴۹۷ ۵. از نظر شدت و ضعف مجازات
- ۴۹۷ گفتار پنجم: اتلاف عمدی اسناد تجارتمی و غیرتجارتمی
- ۴۹۷ ۱. عناصر اختصاصی اتلاف عمدی اسناد تجارتمی
- ۴۹۸ اولاً - موضوع جرم
- ۴۹۸ ثانیاً - عنصر مادی و طرق ارتکاب جرم
- ۴۹۹ ثالثاً - عنصر روانی جرم
- ۴۹۹ رابعاً - مجازات اتلاف عمدی اسناد تجارتمی
- ۴۹۹ خامساً - معادله نمایش عناصر اختصاصی جرم
- ۵۰۰ ۲. عناصر اختصاصی اتلاف عمدی اسناد عادی (غیرتجارتمی)
- ۵۰۰ اولاً - عنصر مادی و طرق ارتکاب جرم
- ۵۰۰ ثانیاً - عنصر روانی جرم
- ۵۰۱ ثالثاً - مجازات اتلاف عمدی اسناد عادی
- ۵۰۱ رابعاً - معادله نمایش عناصر اختصاصی جرم
- ۵۰۱ ۳. تکمله بحث
- ۵۰۱ نقد و بررسی احکام ناظر به تخریب اموال و اتلاف عمدی اسناد
- ۵۰۲ اولاً - نوآوریها و نقاط قوت این مصوبات
- ۵۰۳ ثانیاً - نقاط ضعف مصوبات مذکور
- ۵۰۵ قرائت و تمرین
- پرسشهای مربوط به فصل ششم و هفتم کتاب (حرق و تخریب اموال و تخریب و اتلاف عمدی اسناد)
- ۵۰۵

۵۰۷

۵۰۷

۵۰۹

۵۱۰

فهرست منابع و مآخذ کتاب

الف - منابع فارسی و عربی

ب - فرهنگنامه‌ها و مجلات

ج - منابع انگلیسی و فرانسه



## پیشگفتار

نوشتاری که در پیش رو دارید کوششی است مقدماتی در جهت بررسی و تبیین احکام بعضی از جرایم در قوانین مدون جمهوری اسلامی، براساس برنامه مصوب ستاد انقلاب فرهنگی، تحت عنوان حقوق جزای اختصاصی (۲)، خمیرمایه این مختصر مدرک آموزشی به حکم وظیفه و پس از بازگشایی دانشگاهها و با رعایت ضوابط قانونی و موازین اسلامی و محدودیت دوره آموزشی، برای تدریس در دوره کارشناسی رشته حقوق قضائی فراهم شده است.

در این زمان به رعایت اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به دنبال آن، وضع و برقراری قانون مجازات اسلامی و حدود و قصاص و دیات و تعزیرات مصوب کمیسیون امور قضائی مجلس شورای اسلامی، ضرورت تهیه مدرک آموزشی مناسبی مطابق با برنامه تحصیلی مصوب ستاد انقلاب فرهنگی، به عنوان مأخذی علمی برای تدریس درس حقوق جزای اختصاصی در دوره کارشناسی حقوق قضائی بیشتر احساس می‌شد؛ زیرا:

اولاً: نقش الزام‌آور قواعد مربوط به حقوق جزا برای حمایت و پاسداری از حقوق و آزادیهای اساسی مردم در هر دوره و زمان از اهمیت غیرقابل انکاری برخوردار است.

ثانیاً: حقوق جزا یکی از رشته‌های حقوق عمومی است که اصول و قواعد آن بر اثر هرگونه تحول و تغییرات حاصله در افکار و عقاید، روابط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، سریعتر از رشته‌های دیگر حقوق دستخوش تغییر خواهد شد.<sup>۱</sup>

ثالثاً: بی‌گمان نیاز نظام کیفری هر جامعه تنها با وضع قوانین و مقررات جزایی رفع نخواهد شد، بلکه بایستی حقوقدانان و صاحب‌نظران با تحلیل قوانین و ضوابط اخیرالتصویب، قواعد جزئی و جنبه‌های حقوقی و فنی پدیده‌های مورد نظر قانونگذار را براساس مبانی اصول حاکم بر نظام کیفری آن جامعه، استخراج و تبیین کنند.

به عبارت دیگر، بررسی و تبیین نقطه‌نظرهای قانونگذار در تصویب مواد قانون به‌وسیله صاحب‌نظران و حقوقدانان، برای اجرای صحیح قانون و تحقق بخشیدن به عدالت کیفری در جهت حمایت از حقوق فردی و اجتماعی در هر دوره و زمانی اجتناب‌ناپذیر است.

رابعاً: بدون شک، اجرای صحیح قوانین و رعایت عدالت کیفری به‌منظور برقراری نظم و امنیت و حفظ حقوق فردی و اجتماعی و احقاق حق در بین مردم در هر جامعه‌ای رابطه مستقیمی با میزان آشنایی و تسلط دست‌اندرکاران در امر قضا دارد و اینکه تا چه حد به اصول و مبانی نظام کیفری حاکم و تشخیص قواعد فنی قوانین جزایی در آن نظام اشراف دارند. به سخن کوتاه‌تر، آشنایی به اصول و جنبه‌های فنی علم حقوق کیفری است که حقوقدان و قاضی و دیگران را قادر به تبیین و تشخیص مفاهیم و عناصر اختصاصی قوانین جزایی مورد نظر قانونگذار خواهد کرد.

با توجه به نکات فوق‌الذکر آنچه از نظرتان می‌گذرد فقط یک طرح مقدماتی است که

۱. نگاهی گذرا به تاریخ پیدایش آیین الهی و رسالت انبیا از جمله دین مبین اسلام و تشریح احکام تأسیس این مکتب به‌وسیله رسول اکرم (ص) و همچنین تصویب قانون جزای انقلابی سال ۱۷۹۱ در کشور فرانسه به فاصله دو سال بعد از انقلاب در آن کشور و نیز وضع و برقراری قوانین جزایی در سالهای ۱۹۲۲ و ۱۹۲۶ در کشور اتحاد جماهیر شوروی بعد از انقلاب اکثر آن کشور و بالاخره تصویب قوانین حدود و قصاص و قانون مجازات اسلامی براساس موازین اسلامی بعد از به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و تشکیل اولین دوره قانونگذاری مجلس شورای اسلامی در کشورمان مبین رابطه نزدیک و همبستگی قوانین جزایی با اصول و مبانی حقوق اساسی است.

خطوط کلی آن ترسیم شده است، اما برای تبیین نهایی آن امید است که تنها نمایم و از کمک و همکاری علمی دانشمندان و صاحب نظران، به گونه‌ای برخوردار شویم. لذا هرگونه توضیح، نقد و نظر اصلاحی که در این مورد به دست حقیر برسد، در تکمیل این بنای نوین یاد، سودمند خواهد بود، ان شاء الله.

محمد صالح ولیدی